GABINET MARSZAŁKA SENATU
wpłynęło dn. 17.07.12.
nr 3452 podpis

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

DPN-0401-KSK-100/2012

Warszawa, 13-07-2012

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 17.07.12
nr CB40 podpis

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

odnosząc się do na oświadczenia Pani Senator RP Jadwigi Kazimiery Rotnickiej w sprawie zagrożenia dla ptaków gnieżdżących się w budynkach (nr BPS-034-536/12), odpowiadając na pytanie skierowane do Ministra Edukacji Narodowej przedstawiam następujące wyjaśnienia.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla wszystkich etapów edukacyjnych określona w Załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17) zawiera wiele zapisów odnoszących się do problematyki **„przyrody wokół nas".**

Postawa programowa wychowania przedszkolnego lub podstawa programowa kształcenia ogólnego to zestawy celów, treści nauczania umiejętności opisanych w formie ogólnych i szczegółowych wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności, które powinien posiadać uczeń po zakończeniu określonego etapu edukacyjnego, oraz zadania wychowawcze szkoły, uwzględniane odpowiednio w programach wychowania przedszkolnego i programach nauczania oraz umożliwiające ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych.

Oto przykłady zapisów podstawy programowej odnoszące się w sposób bezpośredni do problematyki różnorodności biologicznej i „przyrody wokół nas" oraz rozpoznawania przez uczniów podstawowych gatunków roślin i zwierząt w najbliższym otoczeniu.

I. Wychowanie przedszkolne

Wychowanie dla poszanowania roślin i zwierząt.

Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:

- *wymienia rośliny i zwierzęta żyjące w różnych środowiskach przyrodniczych, np. na polu, na łące, w lesie;*
- *wie, jakie warunki są potrzebne do rozwoju zwierząt (przestrzeń życiowa, bezpieczeństwo, pokarm) i wzrostu roślin (światło, temperatura, wilgotność);*
- *potrafi wymienić zmiany zachodzące w życiu roślin i zwierząt w kolejnych porach roku; wie, w jaki sposób człowiek może je chronić i pomóc im, np. przetrwać zimę.*

II. Edukacja wczesnoszkolna

Edukacja przyrodnicza. Wychowanie do rozumienia i poszanowania przyrody ożywionej i nieożywionej. Uczeń kończący klasę I w zakresie rozumienia i poszanowania świata roślin i zwierząt:

- *rozpoznaje rośliny i zwierzęta żyjące w takich środowiskach przyrodniczych, jak: park, las, pole uprawne, sad i ogród (działka),*
- *zna sposoby przystosowania się zwierząt do poszczególnych pór roku: odloty i przyloty ptaków, zapadanie w sen zimowy,*
- *wymienia warunki konieczne do rozwoju roślin i zwierząt w gospodarstwie domowym, w szkolnych uprawach i hodowlach itp.; prowadzi proste hodowle i uprawy (w szczególności w kąciku przyrody),*
- *wie, jaki pożytek przynoszą zwierzęta środowisku: niszczenie szkodników przez ptaki, zapylanie kwiatów przez owady, spulchnianie gleby przez dżdżownice,*
- *zna zagrożenia dla środowiska przyrodniczego ze strony człowieka: wypalanie łąk i ściernisk, zatruwanie powietrza i wód, pożary lasów, wyrzucanie odpadów i spalanie śmieci itp.; chroni przyrodę: nie śmieci, szanuje rośliny, zachowuje ciszę w parku i w lesie, pomaga zwierzętom przetrwać zimę i upalne lato,*
- *zna zagrożenia ze strony zwierząt (niebezpieczne i chore zwierzęta) i roślin (np. trujące owoce, liście, grzyby) i wie, jak zachować się w sytuacji zagrożenia,*

- *wie, że należy oszczędzać wodę; wie, jakie znaczenie ma woda w życiu człowieka, roślin i zwierząt,*

III. Przyroda - II etap edukacyjny

Ja i moje otoczenie. Uczeń:

- *podaje przykłady roślin i zwierząt hodowanych przez człowieka, w tym w pracowni przyrodniczej, i wymienia podstawowe zasady opieki nad nimi;*
- *rozpoznaje i nazywa niektóre rośliny (w tym doniczkowe) zawierające substancje trujące lub szkodliwe dla człowieka i podaje zasady postepowania z nimi*

Najbliższa okolica. Uczeń:

- *obserwuje i nazywa typowe organizmy lasu, łąki, pola uprawnego;*
- *obserwuje i nazywa typowe rośliny i zwierzęta żyjące w jeziorze lub rzece.*

Krajobrazy Polski i Europy. Uczeń:

- *wymienia formy ochrony przyrody stosowane w Polsce, wskazuje na mapie parki narodowe, podaje przykłady rezerwatów przyrody, pomników przyrody i gatunków objętych ochroną występujących w najbliższej okolicy*

IV. Biologia - III etap edukacyjny

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Znajomość różnorodności biologicznej i podstawowych procesów biologicznych.

Uczeń opisuje, porządkuje i rozpoznaje organizmy, wyjaśnia zjawiska i procesy biologiczne zachodzące w wybranych organizmach i w środowisku, przestawia i wyjaśnia zależności miedzy organizmem a środowiskiem, wskazuje ewolucyjne źródła różnorodności biologicznej.

Zalecane doświadczenia i obserwacje. Uczeń:

- *dokonuje obserwacji w terenie przedstawicieli pospolitych gatunków roślin i zwierząt.*

V. Biologia –IV etap edukacyjny – zakres podstawowy

Postawa wobec przyrody i środowiska.

Uczeń rozumie znaczenie i konieczność ochrony przyrody; prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych; opisuje postawę i zachowanie człowieka odpowiedzialnie korzystającego z dóbr przyrody

Różnorodność biologiczna i jej zagrożenia. Uczeń:

- *opisuje różnorodność biologiczną na poziomie genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym; wskazuje przyczyny spadku różnorodności genetycznej, wymierania gatunków, zanikania siedlisk i ekosystemów;*
- *przedstawia podstawowe motywy ochrony przyrody (egzystencjalne, ekonomiczne, etyczne i estetyczne);*
- *przedstawia wpływ współczesnego rolnictwa na różnorodność biologiczną (ciągle malejąca liczba gatunków uprawnych przy rosnącym areale upraw, spadek różnorodności genetycznej upraw);*
- *podaje przykłady kilku gatunków, które są zagrożone lub wyginęły wskutek nadmiernej eksploatacji ich populacji;*
- *podaje przykłady kilku gatunków, które udało się restytuować w środowisku;*
- *przedstawia różnicę między ochroną bierną a czynną, przedstawia prawne formy ochrony przyrody w Polsce oraz podaje przykłady roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową;*
- *uzasadnia konieczność międzynarodowej współpracy w celu zapobiegania zagrożeniom przyrody, podaje przykłady takiej współpracy (np. CITES, „Natura 2000", Agenda 21).*

Zalecane ćwiczenia, wycieczki i obserwacje.

Uczeń wykonuje następujące ćwiczenia lub dokonuje obserwacji:

- *na wycieczce do ogrodu zoologicznego, botanicznego lub muzeum przyrodniczego zaznajamia się z problematyką ochrony gatunków ginących;*
- *na wycieczce do najbliżej położonego obszaru chronionego zapoznaje się z problematyką ochrony ekosystemów.*

VI. Biologia - IV etap edukacyjny - zakres rozszerzony

Postawa wobec przyrody i środowiska

Uczeń rozumie znaczenie ochrony przyrody i środowiska oraz zna i rozumie zasady zrównoważonego rozwoju; prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych, środowiska; opisuje postawę i zachowanie człowieka odpowiedzialnie korzystającego z dóbr przyrody i środowiska, zna prawa zwierząt oraz analizuje swój stosunek do organizmów żywych i środowiska.

Różnorodność biologiczna Ziemi. Uczeń:

- *wymienia główne czynniki geograficzne kształtujące różnorodność gatunkową i ekosystemową Ziemi (klimat, ukształtowanie powierzchni), podaje przykłady miejsc charakteryzujących się szczególnym bogactwem gatunkowym;*
- *przedstawia wpływ zlodowaceń na rozmieszczenie gatunków (rola ostoi w przetrwaniu gatunków w trakcie zlodowaceń, gatunki reliktowe jako świadectwo przemian świata żywego); podaje przykłady reliktów;*
- *przedstawia wpływ człowieka na różnorodność biologiczną, podaje przykłady tego wpływu (zagrożenie gatunków rodzimych, introdukcja gatunków obcych);*
- *uzasadnia konieczność zachowania starych odmian roślin uprawnych i ras zwierząt hodowlanych jako części różnorodności biologicznej;*
- *uzasadnia konieczność stosowania ochrony czynnej dla zachowania wybranych gatunków i ekosystemów.*

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
Joanna Berdzik
PODSEKRETARZ STANU